Christelicke gesangen, ghetrocken uyt het Oude ende Nieuwe Testament

Hugo de Groot

bron
Hugo de Groot, *Christelicke gesangen, ghetrocken uyt het Oude ende Nieuwe Testament*. Bruyn Harmenss Schinckel, Delft 1621

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/groo001chri03_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

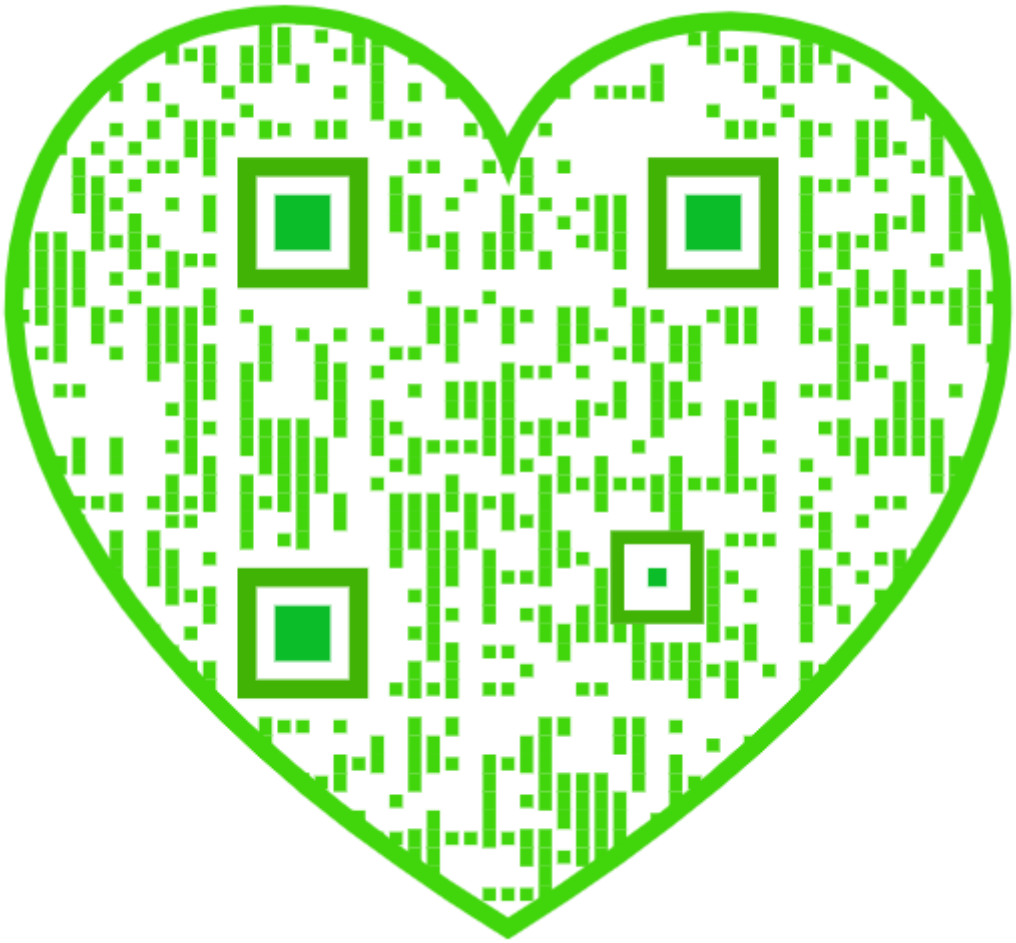

De thien Gheboden beschreven by Moses n't 11e. Hoofdstuck van't tweede Boeck ende int vijfde Hoofdstuck van zijn vijfde Boeck.

Op de wijse vanden CXL, Psalm.

*I*Ck ben u God end' uwen Koning:
Hoort nae my Israels gheslacht:
Die uyt d'Egyptsche slaefsche woning
V krachtelick heb uytghebracht.
Keert u dan tot geen andr're Goden
Om die te dienen nevens my:
Maect u geen beeld (het is verboden)
Noch gheenerhande schildery,
Noch van yet dat in 's hemels ronden
Verheven staet, noch van het geen
Laeg op der aerde werd bevonden,
Of in de watr'en daer benee'n.
Buyght u daer voor niet nederslachtigh,
Noch werd den zelven tot gheen knecht.
Ick ben u God, u Heere krachtich:
Een ijver draegh ick tot mijn recht:
Zo dat ick op de kind'ren mede
Verhael der ouders boose daed,
Iae tot de derd' ende vierde lede
Der geener die my draghen haet.
Maer wederom heb ick behaghen
Om duysenden te doen ghenae
Der gheener die my liefde draghen
Wel slaende mijn gheboden gae.
Vw's Heere Godes naem ghepresen
Licht te ghebruycken u wel wacht,
Want hy zal niet onschuldigh wesen
Voor God wie Godes naem veracht.

Ghedenckt den Sabbath al u leven
Om die te eeren t'elcken tijd.
Ses daghen zijn het werck ghegeven:
Neemt dan u neering waer met vlijt.
Dne sevenden so moet ghy rusten
Ter eere Gods, die sulcx ghebied.
Laet u alsdan geen arbeyd lusten:
Laet self u beest dan wercken niet:
Noch uwe slaeff, noch u slavinne,
Noch uwe dochter, nochte soon,
Noch eenigh vremdelingh die binnen
V poort ghecomen is ter woon.
Watn God wild' in ses daghen maken
Der hemelen lazuire perck,
Land ende zee end' alle saken
Die ingevoeght zijn in dit werck.
Den sevenden dagh van de weecke
Zo ruste God: daerom heeft hy
Zijn segen over dien gestreecken
Op dat die rustdagh heylligh sy.
V' ouders houd in eer ende waerde,
Op dat sy maken dat ghy leeft
Veel goede daghen op der aerde
Die uwen God den Heer u geeft.
Ziet dat ghy niemand neemt het leven,
Noch echtbreuck, noch dieft' en begaet:
Wacht u van valsch oorkond te geven
Tot uwes evennaestes quaed.
Begeert uw's naestes huys noch have
Noch 't wijf dat by hem is getrout,
Zijn ezel, os , slavin noch slave,
Noch yet dat hy als eyghen houd.

De Gheboden onses Heeren Iesu beschreven by Mattheus in't vijfde, seste ende sevende Hoofdstuck zijns Boekcks.

Op de wijse vanden XLV. Psalm.

*D*Oe Ieses sagh het volck van alle weghen,
Zo is hy opten naesten Bergh ghestegen,
End' als hy nu daer was gheseten nee'r
Zo quamen by die volghden zijne Heer.
Alsdaen heeft hy zijn heyll'ge mond ontloken
En t'onderwijs tot allen uytghesproken:
Wel saligh zijn die arm zijn in den gheest:
Het hemelrijck comt hun toe allermeest.
Wel saligh zijn die teghenwoordigh treuren:
Den selven sal een goeden troost ghebeuren.
Wel saligh zijn die sacht zijn van ghemoed:
Want t'aertrijck heel sal zijn haer erflick goed.
Wel saligh die met hongher zijn beladen
Ende dorst des rechts: sy zullen haer versaden.
Wel saligh zijn der welcker hart erbarmt:
Sy sullen self oock werden verontfermt.
Wel saligh zijn die suyverhartigh leven:
Want God te sien sal werden hun ghegheven.
Wel saligh oock die na de vrede staen:
De toenaem van Gods kindren komt haer aen.
Wel saligh die weldoende moeten lijden:
Sy sullen haer in't Hemelrijck verblijden.
Wel saligh sult ghy wesen oock altijt
Wanneer men u doet schade, spot ende spijt.

Wanneer ghy werd met allerley qua'reden
Ende leughentael om mijnentwil bestreden,
Zijt dan verblijd, verheught u in den nood:
V loon sal zijn in't Hemelrijck seer groot.

So hebben sy vervolght oock de propheten
Die voor u tijd de wil Gods haer dee'n weten.
Des aerdes sout zijt ghy: als 'tsout nv wan
Ende kracht'loos werd hoe salmen souten dan.
'T is gantsch onnut, ende daerom salmen't moeten
Gaen werpen wegh, jae treden met de voeten.
Ghy zijt het licht waer door des werelts rond
Bestraelt behoort te werden t'zijner stond.
Eer. Stad die hoogh staet op een bergh gheresen
Kan noyt bedeckt, kan noyt onschoubaer wesen.
Niemand so slecht, die t'licht ontsteken gaet
Om 'tselve dan te stolpen met een maet:
Men sal het hoogh op eenen lichter toonen
Van waer t'beschijn' al die het huys bewoonen.
Laet oock alsoo u helder klare licht
Sich opendoen voor t'menschelick ghesicht,
Op dat sy siend' u wercken waerd om prijsen
Den Vader God des Hemels eer bewijsen.
Denckt niet dat ick verschijn nv rechtevoort
T'outdoen de wet oft der Propheten woordt.

Veel eer kom ick om alle Godes wetten
In haer ghebruyck ende volle kracht te setten.
Ick seg voorwaer, Gods wet sal niet vergaen
So langh de aerd' end' Hemel sullen staen:
Iae niet een stip noch jod sal gaen verloren:
Al sal't gheschie'n zoo't was gheseyt te voren.
Wie der gheboo'n een los maeckt of verkeert
Al waer't het minst' ende so de lieden leert,
Sal zijn de minst wanneer na 'taerdsche leven
Het hemelrijck sal werden uytghegheven:
Maer wie dat leert ende doet so 'twoord vermeldt
Sal d'hooghste zijn ten selven tijd ghestelt.
Ick seg 'ten zy dat u gherechticheden
Te boven gaen de Pharizeesche zeden
Ende watmen by de wetgheleerden siet

In't Hemelrijck en zult ghy komen niet.
Ghy hebt ghehoort dat tot de oude Ioden
Dus is gheseyt: geen menschen sult ghy doden.
Wie hem verstout een mensche dood te slaen
Die sal een swaer dood-vonnis niet ontgaen:
Maer ick seg u, om u te maken vroeder,
Wie hem verstoort licht teghen zijnen broeder,
Den selven sal so boeten voor de schuld
Ghelijck het recht ter vierschaer werd vervuld:
Maer wie zijn broer versoent sal straffe laden
Zulcx als gheschied voor d'hoocste Ioodsche Raden:
Maer wie seyt sot, sal lijden sulcken pijn
Als die in't vier van Hinnomsdale zijn.

Wanneer ghy draeght ten Outaer u gheschencken,
Indien ghy dan komt haestelick te dencken
Dat uwen broe'r hem over u beklaeght,
Voor't outaer leght de gaven die ghy draeght:
Gaet uwe saeck met uwen broeder klaren
Ende brenght alsdan u gauen ten outaren.
Maeckt haest verdragh met uwe wederzyn
Terwijl ghy zijt op wegh so wel als hy,
Op dat hy niet tot uwer groote schande
V overgeev' in 's harde rechters hande.
De rechter voorts u lever' aen den knecht
Ende dat ghy dan ghevanghen werd geleght:
Voorwaer daer uyt en salmen u niet halen
Of ghy en zult den laetsten deut betalen.
Ghy hebt ghehoort dat tot de oude lie'n
Dus is gheseyt: den echtbreuck moet ghy vlie'n:
Maer ick seg u so wie begint een vrouwe
Vyt quade lust bekoorelick t'aenschouwen
Die heeft alree' int harte quaet ghedaen
Ende 't overspel inwendelick begaen.

Indien een lidt al waer't u rechter ooghe

V van het goed of tot het quade toghe,
Trect uyt terstond 'tbeletsel van de deugd,
En werpt het wegh zo verr' oock als ghy meught:
Want beter ist een enckel lidt t'ontberen
Dan dat het vier'theel lichaem sou verteren.
Belet u oock u eyghen rechterhandt
So snijtse af ende werptse aen een kant.
Want beter ist een lidt te min te tellen
Dan met het lijff te branden inder hellen.
Ghy hebt ghehoort dat eertijts is gheseyt,
Verlaet ghy t'wijf gheeft haer 'tverlaet bescheydt:
Maer ick seg u wie van de vrouw by't leven
Hem scheyd, 'ten waer zy hoerdom had bedreven,
Die maeckt dat zy den echtband niet en houdt:
Hy breeckt oock echt die de verlate' trout.

Ghy hebt ghehoort dat vorder tot den ouden
Gheseyt is: past u van meyneed t'onthouden,
End' hebt ghy yet aen God belooft so moet
Ghy draghen sorgh dat ghy den eedt voldoet.
Maer ick seg u wilt t'eenemael niet zweren
By t'hemelsch hof: het is den stoel des Heere.
Noch oock by d'aerd: God neemt daer in zijn lust
Als in een banck, daer zijne voet op rust.
Zweert oock niet by Ierusalem: de wooningh
Is dese Stadt van God den grooten Koningh:
Noch by het hoofd: ghy kunt noch dat noch dit
Der hayren 'shoofds swart maken ofte wit.
Laet iae zijn iae: neen, neen in uwen monde:
Wat verder gaet komt doch uyt quaden gronde.
Ghy hebt ghehoort dat eertijds is verhaelt,
Oogh zy om oogh, tand zy om tand betaelt:
Maer ick seg u loont gheen quaedt met het quade
Gheen bose daed weerstaet met bose dade.
Slaet yemand u aen uwe rechterkaeck
Biedt d'ander oock, onthoud u vande wraeck.

So yemand u wilt voor den Rechter daghen
End' u alsoo pooght uwen rock t'ontdraghen
Veel liever laet u mantel mede gaen
Dan dat ghy soud sulcke dwanck'lick wederstaen.
Wilt yemand u een mijl te gaen bedwingen
Gaet met hem twee: wilt niet daer teghen dringhen.
Wie yet begheert dien gheeft end' hulpe biedt:
Wie yet te leen versouckt ontsegt hem niet.

Ghy hebt ghehoort hoe datmen eertijds seyde:
V naeste mint, u viand doet vry leyde:
Maer ick seg u den vyanden bemint:
Iae zeghent die u vloucken onghesint:
Iae doet oock goedt den gheenen die u haten:
Bidt selve voor die li'en die niet en laten
V rustelick vry leven onghequelt,
Maer overlast u aendoen ende gheweldt.
Op dat ghy moeght zijn kindr'en allegader
Van die bewoont den Hemel uwen Vader,
Die zijnen Son laet rijsen ende gaen
Ghelijckelick so over goe'n als quaen:
Die oock vergunt het regen-nat goed-aerdich
Aen beyden so oprecht als onrechtvaerdigh.
Zijt ghy 'svrunds vrund end' acht ghy die u acht
Wat loon kan't zijn dat ghy daer uyt verwacht.
De Tollenaers doen oock ghelijckerwijse.
Wat ist oock waerd om sonderlingh te prijsen
Groet ghy een mensch die u ghegroetet heeft?
De Tollenaers zijn immers so beleeft.
Ghy weeet ghy hebt in 'sHemels hoochste sale
Een Vader die heel goed is t'eenemale
Siet dat ghy dan na al u zieles macht
V daer na recht ende na volmaecktheyd tracht.

Seste Hoofdstvck.

Wacht u te doen barmhartelicke wercken

Voor 'smenschen oogh op datmen't soude mercken.
Want andersints en sal't niet zijn gheloont
By uwen God die in den Hemel woont.
Maer so ghy wilt u aelmis wel beleyden
Door geen trompet laet uwen lof verbreyden.
Sulcx in't gemeen is der schijn-deughden daedt
So inde Kerck als oock op's heere straet.
Sy doen't om eer van menschen te belanghen:
Voorwaer haer loon dat hebben sy ontfanghen.
V rechterhand wanneer een aelmis doet,
V linckerhand daer van niet weten moet.
'Tis waer dat dan u aelmis sal gheschieden
In't heymelick verborghen voor de lieden:
Maer uwen God die siet 't verborghen al
In't openbaer u sulcx vergenden sal.

Als ghy voor God sult komen met ghebeden
Wilt dan niet doen als die gheveynsden deden,
Die in de kerck of op der straten end
God roepen aen staent' om te zijn bekend:
Want die sulcx doen haer loon is haer verschene
Maer ghy wanneer ghy biddet gaet alleene
In u slaepstee' ende treckt de deur aen slot
Ende bidt aldaer den alles-ziende Godt.
Hy die alleen 't verborgen kan doorgronden,
Sal't opentlick vergelden t'zijnder stonde.
Hy die alleen 't hart ende de nieren siet
Sal ongheloont u bidden laten niet.
In't bidden wilt niet kakelen, als plachten
Des heydendoms verbond'loose ghedachten,
Die meenen dat haer meenighvuldigh woord
Sal maken dat zy sullen zijn verhoort.
Ghy die met hoop ende met gheloof moet spreken
Wilt gheensins met die vremden zijn gheleken.
V vader weet eer ghy doet u ghebed

Wat dat u is van nood' en wat u let.

Wanneer ghy dan wilt storten u ghebeden
Voor uwen God ghbruyckt dan dese reden.
O Vader ons die in den Hemel woont
Aen uwe naem sy alle eer betoont:
V rijck toekom: u wille zy van waerde
In't Hemelrijck ende oock hier op der aerde.
V is bekend ons daghelicsche nood,
Gheeft huyden ons ons huydenaechsche brood.
Vergheeft ons schuld, ghelijck wy oock vergeven
Wie dat iet quaets heeft teghen ons bedreven.
Leyd ons oock niet in al te swaren strijd,
Maer uyt ghenaed' ons van het quaed bevrijd.
Rijck, kracht end'eer, zijn u in in d'eeuwichheden:
Laet Amen dan het slot zijn der ghebeden.
So ghy vergheeft den mensche, uwen Heer
Des Hemels God sal u vergeven weer:
Maer soo ghy niet de sonden quijt wilt schelden
Den gheenen die u lasterden of quelden,
So zult ghy oock van Gode niet ontfaen
Vergiffenis van't gunt ghy hebt misdaen.

Wilt als ghy vast gheen droevigh aenschijn draghen,
Ghelijck als veel schijn-heyl'gen eertijds plachen,
Op dat haer sulcx sou dienen tot een toon:
Voorwaer ick seg zy hebben wegh haer loon.
Veel liever wilt met oly' u beschrijcken
Op dat ghy soud' niet vastende ghelijcken:
Veel liever oock het aensicht suyver wast:
Op datmen niet en segge, siet hy vast:
Op dat ghy niet den menschen schijnt te basten,
Maer god den Heer die t'binnenst kan deurtasten.

Want hy voorwaer die al t'verborghen siet
Sal't opentlich te loonen laten niet.
Wilt op der aerd' hier gheenen schat vermeeren
Waer aen de mot ende wormen komen teeren,
Alwaer een dief kan breecken deur de muyr
End' al het goet ontdraghen op een uyr.
In't Hemelsch hof daer gheene wormen bijten,
Daer geene roest het goed en kan verslijten,
Daer geenen dief steelt breeckend' door de wand,
Legt daer u schat end allerwaertste pand.
Het hart sal zijn al waer den schat sal blijven.
Des mensches oogh is 't licht van 't heele lijve:
Heeft dan het oogh een onvervalscht ghesicht,
Het heele lijf is niet dan enckel licht:
Maer is het oogh bedorven, t'kan niet missen
Het hele lijf sal zijn vol duysternissen.
Denckt werd u licht tot duyster omghekeert
Hoe groot moet zijn den duyster die u deert.

Niemand en dient twee Heeren wel te mate:
Den eenen sal hy minnen, d'andr'en haten,
Of die sal voor, deez' achter zijn ghestelt:
Ghy kon't te gaer niet dienen God en t'geldt.
Hierom seg ick besorght niet u ghemoeden,
Waer mee ghy u zult laven ofte voeden
Of kleeden oock. Is leven ende lijf
Niet meerder waerd dan spijs ende kleeds gherijf?
De vog'len siet die inde lucht gaen swaeyen
De welcke niet en saeyen nochte maeyen,
Noch voorraed doen. u Vader goed van aerd
Die nochtans voed. zijt ghy niet meerder waerd?
Wie uwer is't die met hem self te quellen
Een halve vae'm kan aen zijn lichaem stellen?
Waerom zijt ghy bevanghen met sorghvuld
Waer me' dat ghy u leden decken sult?

Wilt in het veld de lelien aenschouwen
Die immers niet en spinnen noch en bouwen,
Ende Salomon nochtans in al zijn eer
Was bet ghekleed als dese nimmermeer.
Indien 'tghewas dat nv staet inde hoven
Ende morghen werd ghesmeten inden hoven
Ghekledet werd van God so schoon ende reyn,
Hoe veel te meer ghy van gheloove kleyn?

Wilt u dan niet bekommeren ende spreken
Waer is het brood dat wy dan sullen breken,
Waer is den dranck die ons dorst sal verslaen,
Wat sullen wy voor kled'ren trecken aen?
Men siet om sulcx de heyd'nen allegader
Bekommert zijn: maer ghyluyd' hebt een vader
In't Hemelsch hof die u niet en vergeet
End' al dat u van nooden is wel weet.
Daerom voor al zijn Coningrijck wilt achten
Ende vlijtigh Gods gherechtigheyd betrachten:
So ghy dat doet, zijt daer me' vry vernought:
Het vorder sal u werden toegevought.
Weest nimmermeer bekommert voor den morgen
Den morghendagh sal voor hemselven sorghen.
Van yder dagh de moeyt' ende slaverny
Is doch ghenoegh al doetmer niet meer by.

'Tsevende Hoofdstvck.

Noyt oordeelt streng, op datmen niet u leven
En oordeel oock. wat vonnis ghy sult geven
Sult ghy ontfaen: so als ghy meten gaet
So salmen u doen met de selve maet.
Hoe komt dat ghy een splinter, ja van verde
In uw's broe'rs oogh so haest gewaer kon't werde:

Daer ghy den balck die in u ooghe steeckt
Niet eens en merckt, niet eens daer van en spreeckt?
Hoe spreeckt ghy tot u broe'r met dese tale
Laet uyt u oogh my desen splinter halen?
Hoe zijt ghy soo vermeten ende stout
Daer in u oogh steeckt een so groten hout?
Geveynsden ey laet uyt u eyghen ooghe
Dien grooten balck eerst werden uytghetoogen.
Dan sult ghy met veel seeckerder ghesicht
Het veezelken doen uyt uw's broeders licht.

Wilt 'theyllighdom niet voor de honden goyen,
Gheen paerlen oock wilt voor de varckens stroyen,
Op dat sy niet sulcx met de voeten tree'n,
Haer keeren om, ende breecken u de lee'n,
Eyscht ende ghy sult bekomen goede saken:
Zoeckt ende ghy sult aen't vinden wel gheraken.
Klopt aen de deur van't huys vry dapper aen
Ende voor u sal haest werden opghedaen.
Want alle wie te eysschen haer verkloecken
Ontfanghen gift: ende wie met yver soecken
Die vinden haest: ende wie wel stijf en herd
Klopt op de deur dien oock gheopent werd.
Wie uwer is't, die, als zijn soon sal vraghen
Nae een stuck broods hem daer voor toe sal draghen
Een harde steen: of als hy eyscht een visch
Daer voor een slangh sal rechten op den disch?
Indien ghy dan die boos zijt goe' geschencken
V kind'ren geeft, behoort ghy niet te dencken
Dat noch veel meer den vader boven al
Veel goeds aen die hem bidden geven sal?

Ghelijck ghy soud u te gheschieden wenschen
Van and'ren doet so self aen and're menschen.

Want hier in is't dat d'heele wet bestaet,
Hier toe so streckt oock der Propheten raed
Tracht in te gaen (hier aen is't al geleghen)
Door d'enge poort wijdstreckend'zijn de weghen,
De poort is ruym, die ten verderve leyd
Ende veelen zijn daer door te gaen bereyd.
Maer wederom de poort is engh begrepen,
De paden zijn oock nauw ende seer benepen,
Rondom beset, die tot het leven gaen
Ende weynig lie'n de selve treffen aen
Ghy moet u voor de waenpropheten wachten
De uyterlick bedeckt met lammervachten
Van binnen niet dan felle wolven zijn,
Die haeren roof beklee'n met schonen schijn.
Wilt ghy die lie'n wel kennen, soo slaet gade
Haer eyghen vrucht; geen druyf met wijn beladen
Oyt werd gepluckt van eene doorne plant,
Geen vijghen van een distel scherp getand.
Van een goe' boom oock goede vruchten komen
Ende wederom quae' vruchten van quae' bomen.
Van een goe' boom en is de vrucht niet quaet,
Noch een quae' boom geen goede vrucht en laed.
Den boom waer aen geen goede vruchten groeyen
Die weptmen uyt ende doet daer 'tvier me' gloeyen.
Op dat ghy dan de valsche leeraers kent
Op hare vrucht te letten u ghewent.

Niet die tot my luy' roepen Heere, Heere,
En zullen al ingaen na haer begeeren
In't hemelrijck, maer die betrachten wel
Des Vaders wil' en' 'themelsche bevel.
Veel zullen my ten jongsten daghe spreecken
Wy plaghen, heer, uyt uwen naem te preecken,
Voorseggen oock, iae duyv'len uyt doen gaen,
Wy hebben oock veel teyckenen ghedaen:

Maer ick sal haer dan wee'r tot antwoord bieden:
Ick heb u noyt ghekent voor mijne lieden:
Gaet wegh van my die u lust hebt gheleyt
In' d'oeffeningh van ongherechtigheydt.
Wie dat mijn ree'n nv hoort ende sonder wijcken
De selve doet, die wil ick gaen ghelijcken
By eenen man die wijs voorsichtigh leeft
End' op een rots zijn huys ghetimmert heeft.
De wind ontstack, daer stortt'en eenen reghen,
De stroom verhieff, al om 'thuys te beweghen,
Dan het en viel niet omme, want het stond
Op eenen steen wel vastelick ghegrond.

Maer waer daer nv een ander, die wel hoorde,
Doch niet en dee' nae dese mijne woorden,
Die waer ghelijck een man los van verstand
Die een schoon huys ghetimmert heeft op't sand.
Den reghen quam, de wind ontstond te blasen,
Een hooge vloed begon op't huys te rasen,
'Twelck onbequaem te draghen sulcken wee'r
Grondbrakigh viel aen duysend stucken neer.
Als nv het hoofd van alle de Propheten
Zijns vaders wil aldus had uytghemeten,
So was al 'tvolck dat by hem had ghestaen
Met wondering van dese leer bevae'n.
Want hy niet als de Ioodsche wetgheleerden
Veel woorden sprack die 'thart niet om en keerden,
Maer als begaeft met Goddelicke macht
Doorsnee' 'tghemoed door levendighe kracht.

De uyterste wille van onsen Heere Iesus Christus beschreven by Iohannes in't xvij en. Hoofdstuck zijnes Boecks.

Op de wijse vanden VI. Psalm.

*M*Yn pijn ende mijne schande
Sijn nv seer haest voor handen:
Mijn loop ten eynde gaet.
Wilt vader eer betoonen
Aen uwen liefsten soone
Die nv so werd versmaedt.
Wilt zijner haest gedencken,
Hem rijckelick beschencken,
Ende die nv wer veracht
Een Hemel doen opvaeren,
Iae opentlick verclaren
Door koninclicke macht:
Op dat door uws soons werkcken
De menschen wee'r bemercken,
De kracht van uwen troon,
Bekennende te gader
Den sone door den vader
Den vader door den soon.
Want t'is doch u behagen
Den sone toe te dragen
In plaets van dit verdriet
Recht over groot ende kleyne,
Der menschen in't ghemeyne
Met opperste ghebied:
Op dat hy 'teeuwigh leven
Die menschen moge geven
Die door u woord ende geest
Haer harte tot hem neygen
End' hem alsoo tot eygen
Ghegeven zijn gheweest.
Want hier in zijn ghelegen
De nauw-bepaelde wegen
Van't leven sonder end,
Dat ghy o God almachtigh
Als enigh God warachtigh
Werd over al bekend,
Dat Iesus Christus mede
Ghelooft werd ende beleden
Als uwen afghesant,
Om wien ghy gunt den menschen
Te mogen hare wenschen
Ontfangen uyt zijn handt.
Ick heb op d'aertsche paden
Door leer ende wonderdade
Vw' eer ende lof verbreyd,
Ick heb my inghetoghen
En nederigh gheboghen
Tot uws naems heerlicheyd.
Gehoorsaem end' ootmoedigh

Heb ick met harte spoedigh
Op uwe wil ghepast,
Volbracht oock tot het leste
'Tgunt tot der menschen beste
My by u was belast.
    Wilt om my te verklaren
Den menschen openbaren
Die glants end' hoogheyd nv,

Die ick al eer de gronden
Des werelts oyt ontstonden
Beseten heb by u.

Ten heeft my noyt verdroten
Vws naems eer te vergroten,
Bysonder by't ghetal
Dat ghy my had ghegeven
Om van mijn leer ende leven
Te tuygen over al.
Sy quamen u toe, vader,
Als wesend' allegader
V schepsel end' u werck,
End' oock als bondgenoten
Vyt Israel ghesproten
Geteyckent met u merck.
Door uwes raeds beleyde
Hebt ghy haer uytgescheyden
En my ghestelt ter hand:
Ghy hebt om my te kennen
End' aen mijn stem te wennen
Gheopent haer verstand.
Sy hebben vroegh ende spade
Door uwes geest's ghenade
My naerstelick ghehoort,
Ende tot den dagh van heden
Bewaert in't hart de reden
Van't Goddelicke woord.
Sy hebben wel vernomen
Van u te zijn ghecomen.
Dat ick haer heb gheleert,
Dat oock de doo'n verresen
De siecken zijn ghenesen,
Ende duyvels afghekeert.
De woorden van het leven
Die ghy my had ghegeven
Gaf ick haer wederom
Sy onderrecht mids desen
Geloofden waer te wesen
Als dat ick van u kom.
Dat andr'en veel bestreden
Dat hebben sy beleden
Ende warelick ghelooft,
Dat ick ben d'eengeboren
Des vaders uytverkoren
End' aller menschen hoofd.
Alsoo dan sonder beyden
Ick nv van haer moet scheyden
So veel het lijf belangt,
So is dit mijn begeeren
Dat ghy haer, Heer der Heeren,
In uwe hoed' ontfangt.
Ick bid niet dese bede
Voor die des werelts zeden
Sorgloselick betree'n,
Maer voor die u groot achten

End' alles goeds verwachten
Van uwe hand alleen.
Ghy had haer my bevolen
End' als bestelt ter scholen:
Want sy u quamen toe:
Ick nam de moeyte garen:
Want om haer te bewaren
En was mijn ziel noyt moe.
Maer nv ick moet vertrecken,
Wilt uwe sorgh uytstrecken
Tot schut van haer geloof:
Want sonder u ontfarmen
So waren sy, ocharmen,
Niet als des duyvels roof.

Het mijne dat is dijne,

Het dijne dat is mijne.
Sy hebben my geëert
Ende door my t'openbaren
En mijn eer te verklaren
Is oock u loff vermeert.
Ick sal nv met den lijve
Niet langh ter werelt blijven:
Te reysen ben ick reen:
Maer hun die van my leerden
Ende die met my verkeerden
Beveel ick mijne steen.
Sy moeten hier noch sweven
In't aerdsche brose leven,
Als ick nv tot u gae:
Daerom o heyll'ge Vader
Bewaert haer allegader
Dat zy ons volghen na.
Dit zijn de lieve panden
Die ick van uwe handen
Als gaven heb ontfaen:
Geeft dat sy al te samen
In uwen heyll'gen name
Volhardigh blijven staen:
Op dat ghelijck wy beyden
Zijn een end' onghescheyden,
End' ick doe wat ghy doet,
Sy oock nae al haer machten
Ons beyder wil betreachten
Met eenerley ghemoed.
So langh ick op der aerde
Hier was, ick haer bewaerde
In uwes naems belijn:
Sy zijn oock niet besweecken,
Noch van my afgheweecken
Maer staagh gebleven by:
Een alleen uytgenomen
Die tot den val ghekomen
Is door zijn eygen schuld.
Men leest in d'oude bladen
Dan een my sou' verraden,
Nv werd de schrift vervult.
Tot u kom ick getreden:
Maer zijnde noch beneden
So spreeck ick midd'ler tijd
Dees' woorden voor haer oren,
Op dat sy die aenhoren
Ende daar door zijn verblijd.
Want als ick uyt haer oogen
Sal werden afgetoghen,
In't midden van haer pijn
So sullen de ghebeden
Die ick voor hemluy' dede
Haar troost ende blijschap zijn.

Geen menschelicke vonden
Ghebout of losse gronden

Heb ick haer wijsgemaeckt:
maer vader t'uwer eere
Door uwe ware leere
Heb ick haer t'hart geraeckt:
Om dat sy zijn ontvloden
De wereltsche gheboden
De werelt haer versmaed:
'Ten is oock vry geen wonder
Wie leven wil bysonder
Dat hem de werelt haet.
Want u ende mijne weghen
Sijn doch de werelt teghen,
Sy volgen ons gebodt
Daerom is't dat gestadigh
De werelt onghenadigh
Haer lastert ende bespot.

Ick wil u noch niet bidden,
Dat ghy haer uyt het midden
Des werelts nemet wegh.
Sy moeten gaen verhalen
Door al des werelts palen
Het woord dat ick haer segh:
  Maer dat gy haer wilt rechten,
Op dat sy het aenvechten
Kloeckmoedigh wederstaen,
En niet door sware strijden
Van wellust of van lijden
Weerom te rugghe gaen.
  Mijn leer ende mijne wandel
Sijn vremd van, werelts handel
Sy hebben haer bereyd
Om onse wil te naken,
De werelt de versaken
End' all' onreynigheyd.
  Gheeft dat door waerheyds krachten
Sy d'heyligheyd betrachten
Ende daerin noch gaen voort.
De waerheyd die kan leyden
In alle heyligheyden
Dat is u suyver woordt.
  Gelijck ghy my ghesonden
Hebt in des werelts ronden
So send ick haer weer uyt,
Om tot des werelts scharen
De waerheyd te verklaren
Door opentlick gheluydt.
  Ic heb haer doen aenschouwen
Mijn heyligheyd ende trouwe
Ende mijn oprecht gemoed.
Nae soo veel goede wercken
Sal ick haer noch gaen stercken
Door 'toffer van mijn bloed:
  Op dat oock insghelijcke
Haer deughden mogen blijcken
Voor 'tmenschelick ghesicht,
Ende dat door haer ontsteken
Mag sijn door 'swerelts streken
Des waerheyds klare licht.
  'Tgunt ick nv heb gebeden
Voor haer, dat bid ick mede
Voor alle die voortaen
Door 'twoord van hare leere
Haer tot my sullen keeren
End' in't gheloove staen,
  Op dat ghelijck ick woone
In u, als uwen soone,
Ende ghy weer in my blijft,
Sy oock so in ons beyden
Als een end' ongescheyden
Vast werden inghelijft:
  Ten eynde noch veel andr'en
Ons siende met malcandr'en

Eendrachtelick ghehecht
Ghelooven ende vermonden
Dat ghy my hebt ghesonden
Tot aller luyn berecht.

Ick heb ghestadigh desen
Oprecht'lick onderwesen
Dat u de eer comt toe
Van al de wonderwercken
Die sy aen my bemercken
Ende wat ick vorder doe:
    Op dat sy wel ghedachtigh
Zoo dat wy zijn eendrachtigh,
Oock eensch zijnd in de leer
V hartelick beminnen

End' als des goeds beghinne
Toeschrijven alle eer.
Ghelijck ghy t'allen daghen
My liefd' hebt toeghedraghen
End' in my zijt gheweest,
So wilt o Vader gheven
Dat ick in haer magh leven
Ende wercken door den geest,
Op dat alsoo de leden
Door volle eenigheden
Vast hanghen aen haer hoofd,
Ende daer door onser beyde
Naem ende woord zich spreyde
Wijd ende breed gheloofd.
Want dan sal blijcken klaer'lick
Niet alleen, dat ick waer'lick
Van u ghesonden ben,
Maer dat ghy wel besinnet,
Iae hartelick beminnet
Dien ick als mijnen ken.
Na dien zy nv ter tijden
Deel hebben aen mijn lijden
Versmaedheyd ende pijn,
Geeft Vader oock na desen
Daer ick met u sal wesen
Dat sy daer met my ziin.
Op dat sy daer aenschouwen
In plaets van leed ende rouwe
Mijn allerhooghste macht,
Die ghy my voor het maken
Van de geschapen saken
Vyt liefd' hebt toeghdacht.
O vader gantsch goedaerdig,
Daer nevens God rechtvaerdig,
Het menschelick gheslacht
Heeft nv seer langhe tijden
Versuymt u te belijden
End' u geboo'n veracht.
Maer ick heb onbesweecken
Om u loff uyt te spreecken
Mijn arbeyd aengewent,
Ten eynde na mijn wenschen
V naem by my alle menschen
Sou' moghen zijn bekent.
Als wijse my verstieten,
Als lauwe my verlieten,
Soo bleven dese vast,
Ghelovende te deghen
Dat ick van uwent wegen
Quam met volcome last.
Ick heb aen dese slechten
V kracht end' uwe rechten
Wel klaer ghewesen aen:
Ick sal't haer oock na desen
Als ick sal zijn verresen
Noch beter doen verstaen,

Op dat u magh behaghen
Die liefd' haer toe te draghen
Daer mee' ghy my bemint
Ende mijnen geest haer stercke,
Die door zijn brand de wercken
Des werelts overwint.

Ghebed der gheloovigen beschreven by Lucas in't vierde Hoofdstuck zijns tweeden Boecks.

Op de wijse van den Lofsang van Simeon.

O Heer ghy zijt die God,
Die hebt door u ghebod
Ghegeven het beginne
Aen aerdrijck ende zee,
Aen 's hemels ronden mee',
End' al wat daer is binnen.
Seer wel hebt ghy gheseght
Door David uwen knecht
Ende zijnen mond doen singen:
Hoe rot het volck te hoop?
De luy' met t'samenloop
Beraeden yd'le dingen.
De Coningen van't land
Met staffen in haer hand
Te samen zijn ghecomen:
De Vorsten zijn daer mee'
Vergadert t'eener stee'
End' hebben raed genomen,
Al teghen God den Heer,
Ende teghen hem die d'eer
Van Gode heeft genoten
Dat hem 'thoofd heel te gaer
Met kostelicke waer
Van salff is overgoten.
'Tis waerlick soo geschied:
Want tegen Iesus siet
Dien ghy ghesalft hebt, vader,
Herodes met zijn raed
Ende Pontius Pilaet
Gecomen zijn te gader.
Het volck van Israël
Met de Romeynen fel
Gevoeght heeft zijne krachten
Om u onnosel kind
Van u so seer bemindt
Seer wredelick te slachten:
Doch uwe hoochste hand
Heeft haer vol onverstand
Wel weten te regieren:
Te vooren was een perck
Ghestelt voor al haer werck
Door uwes raeds bestieren.
Heer slaet doch gade nv
Haer dreyghen ende wilt u
Daer kracht'lick tegen stellen.
Geeft dat u dienaers voort:
V heylligh suyver woord
Vrymoedelick vertellen.
Reyct uwe hand, o Heer,

Op dat u ware leer
Werd opentlick bewesen
Ende klaer geopenbaert
Door teick'nen wond'renswaert
Ende siecten te ghenesen,
    Vyt kracht ende tot betoon
Van uwen heyll'gen soon
Wiens naem is hoog verheven,
Op dat het blijcken magh
Dat diemen dood hier sagh
Nv weder is in't leven.

Beschrijvinge van de wedergeboorte:

Op de wiise vande thien Geboden: Ick ben u God.

O Christenen wilt naerstigh hooren:
Niemand ten Hemel in kan gaen
Ten zy hy weder zy gheboren
Ende Christus hebbe aenghedaen.
Den vader God den Heer almachtigh
Brengt self dit nieuwe schepsel voort,
In zijnen soon, door zijn gheest crachtigh:
'T zaed hiervan is des levens woord.
Een mensche dan door dese leere
Krijght d'oghen des verstands verlicht,
So dat hy siet den glants des Heere
Als met een onghedect ghesicht.
Gheen saeck en acht hy waerd te weten
Dan Christus die daer in hem werct:
De hooghte, diepte, lengt' ende breet'e
Van Christus liefd' hy staagh bemerct.
De hope staet hem voorgheschreven
Van d'uytghenomen erffenis:
Hy siet op 'theerlick eeuwigh leven
'T welck des gheloofs beloning is.
Hy leeft niet meer na 'svleeschs begeeren,
Ghelijck de woeste werelt doet:
Hy wil hem langher niet gheneren
Na d'ydelheyd van zijn ghemoed.
Den ouden mensch, de aerdsche leden,
Heeft hy ghekruysset ende ghedood:
'T hart sonder handen is besneden
Ende van onreynigheyd ontbloot.
Het lichaem ende kracht der sonden
Heeft nv in hem gheen overhand,
Maer hy is van dien dienst ontbonden
Ende van dien slaeffelichen band.

Hoe soud' hy konnen hem begheven
Te gaen ghelijck de werelt gaet,
End' aen te trecken 'tsondigh leven
Na dien in hem woont Godes zaed'?

Als Gods bemind' end' uytvercoren
Bewandelt hy de goede pae'n,
Ghelijck of hy waer nieuw gheboren
Of uyt de dooden opghestaen.
Want hy hem selven is ghestorven
Ende d'eyghen lust begraven heeft:
Een nieuwen aerd heeft hy verworven
Niet hy maer Christus in hem leeft.
Hy gheeft zijn leden over Gode
Tot wap'nen der gherechtigheyd
Met vlijt betracht hy Gods gheboden
Ende werd door Christus Geest gheleyd.
Barmhartigh, heyligh, ende rechvaerdigh
Oodmoedigh, vriend'lick, vreedsaem, soet,
Vergraeghsaem, matelick, goedaerdigh
Godsaligh, langhsaem van ghemoed,
Hem gevende tot goede wercken
Ende tot ghebouw van Godes huys,
'T gheloof door liefd' hy soeckt te stercken,
Volght Christus nae: neemt op zijn kruys.
Het voorschrift van de heyll'ge leere
By hem met trouw ghehoorsaemt werd,
Het zuyver leven onses Heere
Als een schoon beeld staet in zijn hart.
Daerom zijn dwaling uyt onweten
Ende swackheyd daer hy teghenstrijd
Wil God den Vader gantsch vergheten
Ende niet ghedencken t'een'ger tijd.

Wel waer is't dat hy door het lijden
Seer dickmael moet ten proeve staen,

Maer hier in moet hy hem verblijden
Dat Chrisus hem is voorgegaen,
  Ende wat dat hier hem staet te draghen
Dat sulcks op veel na niet is waerd
Die eere die ten jongsten daghe
Aen hem sal zijn gheopenbaert.
  Ende midd'ler tijd heeft zijn ghewisse
Een troost die alles overwint:
Zijn hart geeft hem ghetuychenisse
Dat God om Christus hem bemint.
  Och Heer wilt doch de roeckelosen
Vertoonen haere droev' ellend:
Ruckt wegh den menschen uyt het bose
Ende maeckt haer uwe wet bekent.
  Die hare dienstbaerheyd nu mercken
End' houden uwe wet voor goed
Verlost haer dat zy niet en wercken
Dat strijdigh is met haer ghemoed:
  Gheeft dat haer langher niet doe suchten
De sware wet van hare lee'n,
Maer dat zy door't ghestadigh duchten
Tot liefde moghen voorwaert tree'n.
  Die nv beginnen eerst te bloeyen
Ende die noch zijn als kind'ren teer
Vergunt haer dat zy moghen groeyen
Ende krijghen wasdom meer ende meer:
  Die nv veel hebben toeghenomen
Ende mannelick verwinnen 't quaed,
Geeft dat zy noch al naerder komen
Des Heere Christus volle maet,
  Op dat de zielen zijnd' herschapen
Ende met den heyll'gen Geest gepaert,
De lichamen na haer ontslapen
Oock werden wederom ghebaert,
  Niet met haer eerste stands ghebreken,
Maer door een Goddelicke kracht

Met Christus' lichaem vergheleken
Ende tot een Hemelsch' eer ghebracht.

Het onsen Vader:

Op de wyse van de C.IV.Psalm.

O Vader ons die in den Hemel woont,
Aen uwen naem sy alle eer betoont.
V rijck toecom'. u wille zy van waerde
In't hemelrijck end' oock hier op der aerde.
V is bekent ons daghelicksche nood:
Geeft huyden ons ons huydendaeghsche brood.
Vergeeft ons schuld, ghelijck wy oock vergheven
Wie dat yet quaeds heeft teghen ons bedreven.
Leyd ons oock niet in al te swaren strijd,
Maer uyt ghenaed' ons van het quaed bevrijd.
Rijck, kracht end' eer zijn u in d'eeuwigheden.
Laet Amen dan het slot zijn der ghebeden.

'Tghelooff:

Op de wyse van den VIII. Psalm.

'K Gheloof in God, die't al vermagh den vader
Die hemel, aerd' end' ons schiep allegader.
In Iesus oock zijn eenghebooren kind
Van hem ghesalft, ons Heer die ons bemint:
Ontfanghen uyt den Geest der prophetie:
Gheboren uyt de reyne maeghd Marie:
Dien Pontius Pilatus lijden dee',
So dat hy is ghekruyst ghestorven mee',
In't graf geleyt, als t'hellewaert ghesegen,
Maer 'sderdendaegs weer levend' opgestegen,
Ten hemelwaert ghevoert, gheseten by
Zijns vaders Gods Almachtigh rechterzy,

Van waer hy weer sal comen vonnis gheven
Aen allen die of dood zijn of noch leven.
Oock in den geest die werct al 'theyligh werck:
Ende datter is een alghemeyne kerck:
Dat d'heyllighen te samen zijn ghebonden:
Vergiffenis gheloof ick van de sonden:
'Topstaen des vleeschs: een leven sonder pijn
Ende sonder end': ja Amen 'tsal so zijn.

Morghen Ghebedt:

Op de wijse vanden XLII. Psalm.

*G*Odes soon altijd ghepresen,
Licht gheboren uyt het licht,
Nv den dagh weer is gheresen
Voor het menschelick ghesicht,
Wy door uwe sorgh ghespaert
End' in desen nacht bewaert
Komen met ootmoedigh buyghen
Onse danckbaerheyd betuyghen.
Laet de kracht van uwe stralen
Binnen in ons harte gaen,
Hoed ons dat wy niet en dwalen
In de swarte Duyst're pae'n,
Laet de waerheyd van u woord
By ons blincken ende voort
Door de gantsche werelt schijnen
Ende de blindheydt doen verdwijnen.
Wilt bestieren d' Overheyden,
Heer der heeren, dat wy stil
Leven onder haer beleyden
Na u Goddeliche wil.
Keert van ons krijgh ende strijd,
Oproer sterft' ende dieren tijd:
Wilt oock de verbroken deelen
Van de Christenheyd verheelen.

Avond Ghebedt:

Op de wijse vanden XXIIII. Psalm.

O Schepper van dagh ende nacht,
Den duyster door u voortgebracht
Bedeckt dit al met zijne vlercken:
Wilt oock alsoo tot deser stond
Door u genade sonder grond
Bedecken onse quade wercken.
Den vyand is op ons gestelt
Met lose list ende met gheweld:
O harder waeckt voor uwe schapen,
Op dat wy vry van bose lust
Ende sware sorge welgerust
In uwe hoede moghen slapen.
Wilt alle die ghevangen zijn,
Belae'n met sieckten ofte pijn,
Vertroosten in haer droevigh lijden:
Als dese loop zal zijn gedaen
Wilt dan door uwe rust voortaen
Ons in der eewigheyd verblijden.

Ghebedt voor den eeten.

*G*Od die de werelt hebt ghebout,
Ende noch staagh alles onderhoudt
Ende die den mensch so hebt verheven
Dat ghy hem alles hebt ghegeven,
Die ons de gunst door Christus doet
Te moghen eten al wat voed,
Geeft dat door dese goe' gheschencken
Wy uwe mildigheyd ghedencken,
Ende dat door matelich ghenut
Ons lichaem werde onderstut

Om al te doen dat t'uwer eeren
Of t'onses naestes dienst kan keeren,
Verwachtende dat leven vroo
Daer spijs noch dranck sal zijn van noon.

Ghebedt na den eeten.

*VV*Y dancken u o Hemelsch broodt
Ghekomen uyt des Vaders schoot
Dat ghy ons dus veel hebt ghegeven
Tot noodtdruft van ons broose leven.
Gheeft dat wy danckbaer ende bly
Van kommerlicke sorghe vry
Het tijdelick van u verwachten
Ende t'Hemelrijck voor al betrachten.
V lieffelick onschuldigh bloed
Zy waren dranck voor ons ghemoed:
V lichaem met zijn bitt're smarten
Zy ware voedsel onser harten:
Zend' ons den Geest die waerlick is
het pandschat onser erffenis.
Eynde.

Lofsang van de Ioncvrouw Maria beschreven by Lucas in't eerste Hoofdstuck zijns eersten Boecks.

*M*Yn ziel tracht meer ende meer
Te loven God den Heer
Van weghen zijne daden:
Des juyght oock mijnen gheest:
Want God my is gheweest
Een Heylland uyt ghenade:

Op zijnes dienstmaegds staet
By andr'en zeer versmaed
Belieft het hem te achten:
Voortaen sal ick gheroemt
Ende saligh sijn ghenoemt
By alle de gheslachten.
Hy die almachtigh is
Heeft nv aen my ghewis
Bewesen groote dinghen.
Seer heyligh is zijn naem:
Gheen mensch en is bequaem
Die waerdelick te singhen.
Sijn gunste noyt vermoeyt
Seer mededogend' vloeyt
Tot allen die hem vreesen,
Alsoo hy wil voorwaer
Gantsch eew'lick over haer
Goed ende barmhartig' wesen.
Door zijnen arm seer sterck
Heeft hy een treff'lick werck
Ghewrocht tot desen daghe,
Ende van den trotsen siet,
Heeft hy ghebracht te niet
D'hovaerdige raedslagen.
Hy heeft als met gheweldt
Vyt haren stoel ghestelt
De Vorsten van den lande.
Die ned'righ zijn van sin
Heeft hy ghevest daer in
Als met zijn eyghen handen.
Met allerhande goed
Heeft hy seer mild ghevoed
Die schier van hangher storven:
De rijcken ongheëert
Zijn van hem weerghekeert
End' hebben niet verworven.

Aen Israël zijn knecht
Wijst hy de wegh te recht,
Iae gaet hem selver leyden,
Ende toont door dese deugd
Dat hy seer wel gheheugt
Al die barmhaertigheyden
Die, door een vast verbond,
'Twelck eeuwigh duyrt, zijn mond
Belooft heeft ons voorsaten,
Te weten Abraham
Ende die van zijnen stam
Van haer noyt te verlaten.

Zacharias Loff-sangh by Lucas beschreven in't eerste Hoofdstuck zijns eersten Boecks.

Op de wijse van den C.XLVI. Psalm.

*L*Aet ons dancken ende loven
Godt van Israëls gheslacht:
Want hy heeft als nv van boven
Op zijn volck ghenomen acht,
Ende den zelve los ende vry
Quijt ghemaeckt van slaverny.
Hoogh heeft hy het huys verheven
Nv van David zijnen knecht:
Want een rijck dat heyl sal gheven
Heeft hy daerin' opgherecht,
Zulcks hy door de heyll'ghe tongh
Der voorseggers eertijds songh,
Dat hy ons van ons' vyanden
Vry sou maken ende behoed

Voor al onser haters' handen
End' ons ouders doen groot goed,
Denckende tot zijner stond
Aen zijn heyllighe verbond,
  Dat hem komen zou te voren
Nu te geven aen zijn stam
'Tgunt hy eertijds had ghesworen
Aen ons vader Abraham,
Dat wy vreeseloos ghestelt
Buyten 'tvyantlick gheweldt
  Daer door tot een heyligh leven
Ende rechtvaerdigheyd verplicht
Zouden ons ten dienst begeven
Voor des Heere klaer ghesicht
Voorts ende voorts de daghen al
Die ons leven duyren sal.
  Ghy zult oock gheluckigh wesen
Iong ghebooren kindelijn:
Bode van God hoogh ghepresen
Dat sal uwen toenaem zijn:
Ghy zult voor den Heere tree'n
Ende zijnen wegh beree'n:
  Want ghy zult het volck doen weten
Waer in dat haer heyl bestaet,
Hoemen werden kan ghequeten
Van de schuld van zijn misdaed:
Want God innerlick erbarmt
Heeft hem over ons ontfarmt.
  Hy heeft ons verschijnen laten
Vyt den hemel 't Morgenrood,
Daer wy dick beduystert saten
In de schad'we van de dood,
Om te doen ons voeten gaen
Door heel goede zeeck're pae'n.

Den Lofsang der Enghelen:

Op de wijse vanden Lofsang Simeons.

*I*N 'Shemels hooghste hoff
Zy God eer ende loff:
Gheluck zy op der aerde:
Want God heeft goed ghedacht
Het menschelick gheslacht
Tot zijne gunst t'aenvaerden.

Simeons Lofsang:

Op de wijse van: o Heer ghy zijt die God: beschreven by Lucas in zijn eerste boeck in't tweede Hoofdstuck.

*N*V werd ick uwen knecht,
So als ghy had gheseght,
O heer, by u ontbonden
Met goed gheluck, nadien
Mijn oogh nv heeft ghesien
Het heyl by u ghesonden
  Voor allerluy ghesicht:
Den heydenen een licht,
Waer door 'tgunt school te voren
Werd aen den dagh ghebracht:
Een eer voor u' gheslacht
Vyt Israël gheboren.
  Siet dese dienen sal
Veel Ioden tot een val,
Veel tot oprijsing mede:
Een hoogh verheven merck,

Maer 'twelck met woord ende werck
Sal werden seer bestreden.
  Des, die hem-hebt ghebaert,
Doorsnee'n als met een swaerd
V ziel sal bitter smarten:
Dus sal oock werden naeckt
Al het ghepyns ghemaeckt
Van veeler menschen harten.

'Tghebed van den Vorst Nehemias. ij.Cap.9.

Op de wijse vanden C. XXIX. Psalm.

*R*Yst allegaer om uwen grooten Heer
Den stercken God des eeuwigheyds te loven.
Aen uwen naem, Heer, zy bewesen eer,
Hoewel u naem gaet lof end' eer te boven.
  O waerlich een, waer uyt het al bestaet:
Want het ghestertt' verwulft u handen bouden,
Den hemel oock die daer noch boven gaet
Met alle die daer in haer legher houden:
  De woeste zee, 'tland dat de vruchten gheeft,
Vyt niet ontstond door uwes krachts vermogen:
Wat daer is in of op al door u leeft:
Iae 'themelsch heyr valt voor u neerghebogen.
  Ghy zijt ide God die uyt Vr der Chaldeen
Abram geleyd ende' hem hebt uytverkoren,
End' Abraham daer na ghenoemt uyt ree'n
Dat menigh volck uyt hem sou' zijn gheboren.
  Also ghy voorts hem t'uwaerts trouw bevond
Tot in zijns harts inwendighste gedencken
Hebt ghy met hem bevestight een verbond.
Van een schoon land hem ende zijn zaed te schenken:

Welck land als doe bezat den Iebusijt,
Den Girgazee ende Canaãn quadaerdigh,
Met Emor, Chit, ende met den Pherizzijt
Ghy hield u woord ghelijck ghy zijt rechtveerdigh.

Ghy saeght was leed ons ouders overquam
Met onghelijck in de Memphijtsche landen:
V goedheyd oock 'tgheroep ter harte nam
Dat sy u deen ontrent de roode stranden,
Ter tijde van die sware slaverny
Hebt ghy u kracht aen Pharaö doen mercken,
End' aen zijn hof ende gantsche burgery
Door teyckenen ende groote wonderwercken:
Want, Heer ghy wist hoe het Egyptsch geslacht
Haer tegen d' ons' had trotselick ghedragen:
Daerom hebt ghy uyt haer te weegh ghebracht
Een grooten naem die duyrt tot desen daghen.
Als nv het volck van Iacob aen quam tree'n,
Men sagh hoe lief ende waerd dat zy u waren:
Want ghy het meer gespouwen had aen tween:
Zy gingen droogh doort midden van de baren:
Maer 'tvyandsch heyr, 'twelk 't Abrahamsche bloed
Ging jagen na met onversaecht vermeten,
Hebt ghy in't diepst gheworpen van de vloed,
Gelijck een steen werd in de neer ghesmeten.

Van dat de son eerst uyt het oosen rees
Een wolcke zuyl de wegh haer kondigh maeckte,
End' om by nacht te wand'len sonder vrees
Een viere zuyl den tochtbaen haer bebaeckte.
Vyt 'shemels hooght op Sinaysbergh ghedaelt
Spraeckt ghy haer aen en gaeft haer goe' ghesetten,
Bevelen noyt van onrecht achterhaelt,
Waerheyds gheboo'n, onstraffelicke wetten.
Van uwen dagh ende 'theyligh sabbathrecht
Hebt ghy haer daer de kennis oock ghegeven,

Doen ghy haer weest door Moses uwen knecht
Een vaste keur ende voorschrift van het leven.
  Het hemelsch broot quam drupp'len als een douw
Op dat haer niet den hongher soude dwinghen:
Op dat haer oock den dorst niet quellen sou'
Het soete vocht quam uyt de klippen springhen.
  Doe hebt ghy haer belast te treden voort
Om het besit te nemen vande landen
Waer van ghy 't recht door u onwanckel woord
Haer had belooft met uytghestreckter handen.

Ons ouders doch zijn wreveligh gheweest,
Niet danckbaer voor al 'tgoed van u ghenoten:
Sy hebben u gheboden niet ghevreest:
Maer met haer neck daer teghen hard ghestoten.
  Sy weygherden aen uwe stem 'tgehoor
Al 'twonderwerck so mild'lick uytghemeten
Tot hare baet quam haer niet eens te voor:
'Twas al ghelijck moetwillighlick vergheten.
  Ia stijff van hals, oproerigh, hebben sy
Ghewoelt, ghemeuyt, de hoofden opghesteken,
Om weer te gaen na d'oude slaverny:
So vroegh quam haer de vrijheyd op te breken.
  Maer ghy, o Heer, gheneghen tot ghenae,
Barmhertigh, goed, medogend boven maten
Die vroegh tot hulp, tot gramschap comt seer spae,
Na so veel quaeds en hebt haer niet verlaten.
  Iae doe sy u aendeden schimp end' spot
Ende lieten haer een kalff te gieten lusten,
Luyd roepende, dit is u Heer u God
Die u gheleyd heeft uyt d'Egyptsche kusten,
  Verstiet ghy haer noch niet int woeste veld:
So goed waert ghy, ghy naemt van haer ghesichte
De wolck niet wegh tot haer gheley ghestelt,
Noch oock het vier om haer by nacht te lichten

Om haer 'tverstand te openen ghy sond
Haer uwen gheest, het best van uwe gaven
Ghy naemt haer oock het Man niet van de mond,
Noch 'twater koel om haren dorst te laven.
So twintighmael twee jaren hebt ghy goed
Haer op de hey gestadigh onderhouden:
Men sagh van 'tgaen noyt swellen haer voet:
Men sagh op wegh haer kled'ren noyt verouden.
Ghy gaeft haer 'tland ende volck'ren van Sichon
Tot overmaet ter syde van haer wooning,
Als oock 'tghebied beseten by Hesbon,
End' Hog beheert van Basan haren Koning.
Haer kinderen hebt ghy doen wassen aen
So veel men oyt 'snachts sterren siet ontloken,
End' haer ghebracht om d'aerde te beslaen
Waer van ghy tot haer vad'ren had ghesproken.
Sy namen 'tland: want ghy te neder bracht
Den Cananee waer dat sy quamen wand'len:
Ghy gaeft haer 'tvolck ende Vorsten in haer macht
Om na haer wil daer mee te moghen hand'len.
Sy kreghen flucx vel steden sterck ghebout:
Een vetten grond: veel huysen vol van have:
Wijngaerden oock, olyven, vruchtbaer hout,
Met ooft ghelae'n, veel putten wel ghegraven.

Maer als sy nv door uwe deugd versaed,
Iae weelderlick ghevoed in allen deelen
Weerspannigh haer begaven tot het quaed,
End' achter rug verwierpen u bevelen,
Ende laest'lick oock haer boosheyd wiert so groot
Dat sy de boo'n door uwen gheest ghesonden
Om haer tot u te keeren sloeghen dood
End' uwen naem seer lasterlicke schonden,
So hebt ghy haer ghegeven int gheweldt
Der vyanden die haer seer hard bedwonghen,

Tot dat zy langh ghenopen ende ghequelt
V riepen aen met harten ende tonghen:
   Ten welcken tijd ghy hare banghe klacht
Vyt 'shemels hoogt' aenhoorde met melijden
Ende gaeft haer haest heyllanden die met kracht
Haer uyt de hand der vyanden bevrijden.
   De rust en was so haest niet in het land
Of zy haer weer tot boose weghen keerden,
Ende ghy gaeft haer weer in haer haeters hand
Die wederom haer strenglick beheerden.

Wanneer sy dan in hare nood ghesmoort
Met hartberau begonden weer te kermen,
Vyt uwen stoel hebt ghy haer weer verhoort
Ende menighmael verlost na u ontfermen.
   Om uwe wet weerom te nemen aen
Gingt ghy haer, Heer, wel ernstelick betuygen:
Maar 'toor wierd niet gheboden aen't vermaen:
Den trotsn hals en wilden sy niet buyghen.
   V heylligh recht, waer in der menschen spoed
Ende leven stond, verachten zy boosaerdigh,
Verhardend' haer onreckelick ghemoed,
Iae keerden u de schoud'ren toe onwaerdigh.
   Na dat ghy haer vermaent had menigh jaer
Door uwen geest ende boden, als ten lesten
V lang verduld niet hielp, so hebt ghy haer
Aen een vremd volck ghegeven als ten besten.
   Doch echter ghy noch so barmhartigh waert,
Dat ghy haer niet hebt t'eenemael verslonden,
Noch gantsch veracht: want gy zijt goed van aerd,
Ghenade werd by u altijd ghevonden.
   O stercken God, geducht, ten hoogsten hoog,
Vast van verbond, van goetheyd onverdroten,
Laet te ghering niet schijnen in u oogh
De smart die ons alreed' heeft overgoten,

Ons seg ick al: den koninclicken staf,
De Oversten, De leeeraers ende ghewijden,
'Tgemeene oolck, van 'teerste oorlogh af
Met Assurs kroon tot d'huydendaegsche tijden,

Wy kennen't Heer: wat dat ghy ons oplegt
Het is verdient: gantsch vroom zijn uwe wegen:
Ghy hebt met ons gehandelt trouw ende recht
De schuld is heel aen onse zy' gheleghen.
Ons ouders, Heer, en hebben niet ghelet
Op u gheboo'n, ons koninghen, ons raden,
En hebben niet behartight uwe wet,
Noch u vermaen ghevolght met haere daden.
Sy hebben u in't rijck van uwe hand
Te leen ontfaen niet huld'lick aengehangen,
Ende woonend' in dat vette ruyme land
Volharden zy in hare slimme ganghen.
Wy zijn eylaes nv slaven: siet, o Heer,
In't land waer van de vruchten ende gaven
Zijn toegheseyt ons vaderen wel eer,
In't selve land daer woonen wy als slaven.
'Slands middelen aen vreemde heeren gaen
Die ghy ons hebt ghestelt om onse sonden:
Ons vee, ons lijf moet haer te wille staen:
Aldus zijn wy benaut tot deser stonden.
Des niet te min so maken wy ons sterck
Van beter ons in u verbond te quijten.
Siet daer de trouw bevestight door het merck
Van onsen raed van Priesters ende Leviten.

E y n d e .